

gæssene, og vi kan ikke vide, om ørnene rent faktisk havde til hensigt at angribe. Fra andre områder vides, at ørne også kan angribe gæs på jorden (McWilliams *et al.* 1994), men her i Lille Vildmose synes adfærden altså at kunne betale sig. Måske sparer gæssene energi, ved ikke at flyve op hver gang en ørn viser sig i luften over Lille Vildmose, hvor der er mange ørne og overflyvninger af gæssene er hyppige.

Summary:

Response of Taiga Bean Geese *Anser f. fabalis* to flying eagles

This note reports five separate observations of Taiga Bean Geese at their wintering site at Lille Vildmose, northern Jutland responding to Golden *Aquila chrysaetos* and White-tailed Eagles *Haliaeetus albicilla* flying over at high altitudes in the winter of 2016. On each occasion, previously dispersed foraging geese in flocks of about 500 rushed together to form a very dense packed aggregation of highly alert birds, which 2-5 minutes after the eagle had passed, dispersed again to resume normal feeding. Group aggregations of flocking birds, such as Common Starlings *Sturnus vulgaris* and Eur-

sian Golden Plovers *Pluvialis apricaria* have been widely reported as an aerial response to avian predators such as falcons, and geese have been frequently observed flushing into the air or running to the safety of water to escape predators. However, such responses to relatively distant eagles have seemingly not been reported before.

Referencer

- Kotschal, K., J. Hemetsberger & J. Dittami 1992: Vigilance in a flock of semi-tame Greylag Geese *Anser anser* in response to approaching eagles *Haliaeetus albicilla* and *Aquila chrysaetos*. – *Wildfowl* 43: 215-219.
- Madsen, J. 1988: Duehøg *Accipiter gentilis* forstyrrer og dræber Knortegæs *Branta bernicla* ved specialiseret jagtteknik. – *Dansk Om. Foren. Tidsskr.* 82: 57-58.
- McWilliams, S.R., J.P. Dunn & D.G. Raveling 1994: Predator-prey interactions between eagles and cackling Canada and Ross' geese during winter in California. – *Wilson Bull.* 106: 272-288.
- Ward, D.H., R.A. Stehn & D.V. Derksen 1994: Response of staging brant to disturbance at the Izembek Lagoon, Alaska. – *Wildl. Soc. Bull.* 22: 220-228.

Dorte og Flemming Sørensen (dortegflemming@gmail.com)
Ildtornvej 12, Mou
DK-9280 Storvorde

Anmeldelser

Horisontlinjer – Fugle og Vadehav

Marco Brodde. 116 sider, 130 illustrationer, indb. Fiskeri- og Søfartsmuseets Forlag 2015. ISBN 978-87-90982-76-8. Pris kr. 248 i Naturbutikken.

Horisontlinjer er tegnet og skrevet af Marco Brodde. Bogen skildrer årets gang på Fanø i kortfattet tekst og med veloplagte tegninger, akvareller og raderinger. Det er en lystrejse gennem vadehavslandskaberne omkring Fanø med fuglene som omdrejningspunkt. Marco Brodde har slået sig ned på Fanø, og illustrationerne spænder fra næsten 10 års virke, og det er dejligt, at alle illustrationerne er daterede.

Marco beskriver meget malende i forordet den indgang til Fanø, han fik på sin første DOF-tur til øen, og hvordan det er at se og senere tegne det, man ser: "Med tiden lærte jeg også at kende forskel på de forskellige arter, hvilket i virkeligheden mest handler om opøve evnen til at se. Ligesom når man tegner et motiv, der oftest bevæger sig og med garanti snart er væk. Man skal se meget koncentreret."

Marco beskriver videre det at tegne og derigennem at skildre et øjebliksbillede, den følelse man opnår som en ubemærket gæst her i vadefluglenes verden. Det er horisontlinjernes landskab, det er Vadehavet, og det er særligt på Fanø. Hele vejen igennem bogen er det præcis denne fornemmelse, man

får. Det er noget, der er set og oplevet direkte i en hurtig skitse. Marco har et personligt udtryk, som tidligt lå fast, når man så ham illustrere sine historier om fugle. Han er naturvejleder, og i sine poetiske fortællinger og dagbøger er der en baggrund i kendskab og beskyttelse. Her er man godt hjulpet af ham som tegner, fordi det giver stor indlevelse. Tilmed opnås stort nærvær og personlighed i udtrykket, som man ikke ser, hvis der er brugt et fotografi som forlæg.

Når man udgiver en bog om Vadehavet, er det i konkurrence med så mange andre bøger, der i disse år udgives om dette område, som i den grad er kommet i fokus som nationalpark. En bog som *Horisontlinjer* træder frem, fordi den er anderledes i billedudtrykket, i det tegnede. Beskueren tilegner sig den personlige iagttagers indtryk, og man får foræret en ny flig af mysteriet – hvorfor fuglene egentlig er så interessante. Det er livet og det flygtige, det lidt uopnåelige, der åbnes op for. Fuglene i dette enkle og alligevel komplicerede landskab.

Styrken i billederne ligger i fuglene og sælerne i øvrigt, såvel i tegninger som raderingerne. Bevægelserne er skarpt ramt, og det er her, at Marcos fugle er vedkommende. Han sidder derude og fanger bevægelserne i nuet. Det er en tegnemåde, som er vundet frem på det seneste. Man ser det i flere unge engelske tegneres arbejde. Denne tradition blev for alvor dyrket af Eric Ennion (1900-1981), som åbnede op for helt nye måder at se

Marco Brodde: Studier af Hvidbrystet Præstekrave, Byens Grønning, Fanø, april 2016. Illustration fra bogen.

og tegne i 1940erne og '50erne. Udtrykket blev mere rendyrket af John Busby (1928-2015), og han dannede på mange måder skole med den mere 'plastiske' måde at opfatte fuglenes form og adfærd på.

Marco Brodde kom sidste år i selskab med de engelske fugletegnere og udstillede i London hos The Society of Wildlife Artists. Indtil videre står *Horisontlinjer* som et fornemt og modigt udtryk ud i fuglekunsten. Desværre er reproduktionen præget af, at denne type billeder kræver ekstra omsorg for gengivelse. Men det ændrer ikke i budskabet fra en mand, som gennem tegningen kæmper for naturforståelsen og kærlighed til fuglene.

Lars Abrahamsen

Ørneflugt – kunsten at se på rovfugle

Carl Christian Tofte. 196 sider, talrige akvareller, indb. Koustrup & Co., 2015. ISBN: 978-87-93159-03-7. Pris: 388 kr. i Naturbutikken.

Allerede på forsiden fornemmer man, at der er tale om en usædvanlig bog. Den voksne havørn svæver majestætisk over skyerne, og et par blik ind i bogen viser, at Carl Christian Tofte har en eminent evne til at få rovfuglene til at flyve, ja til at svæve i luften, så man oplever mesterværkerne tredimensionelt på papiret. Ikke underligt at bogen er døbt ørne-FLUGT.

"Intet andet sted i Nordeuropa kan rovfugltrækket måle

sig med trækket over Danmark og Skåne-landene. Fugltrækket over Danmark er enestående." Med disse ord indleder forfatteren bogen, og lidt længere inde fortsætter han begejstret: "Trækket er en forbindelse til årstiden, et pejlemærke, endda vigtigere end forårets hvide blomsterstafet og efterårets rødgule parade – birk, spidsløve, kvalkved, benved, røn." Jeg bliver (igen) vildt inspireret til at opleve rovfugltrækket, efter i mange år at have fokuseret på de ynglende fugle, som hidtil bedst har kunnet bruges til bevaring af deres levesteder – naturen.

Jeg må ud og besøge de gamle kendte træksteder igen. I bogen beskrives mange turforslag fint i ord og med akvareller af fuglene, og de ture, som jeg selv har været på, er en fornøjelse og nostalgisk oplevelse at læse om og tænke tilbage på såsom kapitlerne om Börringesjön, Havgårdssjön og Næsbyholm – Vombs Ängar, Vomb- og Krankesjön – samt Fyledalen. Men de øvrige lokaliteter er ikke så interessante at læse om uden kort over områderne – kun fugleakvarellerne liver op. Bogen kunne få et bredere publikum med nogle håndmalede turkort over områderne i stil med det eneste, der bringes i bogen over Ska-gen (se s. 93). Sådanne kort kunne sagtens indpasses i bogens layout og hjælpe læseren bedre på vej.

Dagbogsnotaterne er rigtig gode. Her spiller intet geografisk kendskab en rolle. Notaterne er levende og nærværende og engageret beskrivende. Det er oplevelserne, der tæller, fint illustreret med glimrende fugleakvareller.

Følgende kapitler fortæller om hovedindholdet af bogen: At opleve rovfugle i naturen (herunder trækket over Danmark og

Skåne og rovfugletælling) – ørneture vinter (herunder Havørnepar og parringsflugt) – forårstrækket (herunder i Nordsjælland og i Skagen) – sommer (herunder Vestjyllands rovfugle) – efterår (herunder trækket over Falsterbo og ugleinvasion) – feltbestemmelse af rovfugle.

Bogen er en ren nydelse for den kunstnerisk interesserede, uanset om man er ornitolog eller ej – og alle fugleinteresserede kan finde god inspiration i bogen med dens turforslag og beskrivelser af feltkendetegn for rovfuglene.

Sten Asbirk

The search for the rarest bird in the world

Vernon R.L. Head. 244 sider, indb. Signal 2015. ISBN 978-1-909930-31-5. Pris £ 14,99.

I 1990 finder en gruppe ornitologer fra Cambridge Universitet en trafikdræbt natravn på Nechisarssletten i det sydlige Etiopien. Kun den venstre vinge kan bevares intakt. Kønnene på fuglen kan ikke bestemmes. I 2012 drager fire mænd anført af Ian Sinclair, medforfatter til *Birds of Africa south of the Sahara*, til Etiopien for at genfinde Solalanatravn, som er fuglens danske navn (latinsk solus: en eneste, ala: vinge). Vernon Head er sydafrikaner og formand for BirdLife Sydafrika. Hvorvidt Solalanatravn virkelig er verdens sjældneste fugl, kan diskuteres. Malengenatravn foreligger også i et enkelt, ligeledes dødfundet, eksemplar fra DDR Congo i 1955. Andre arter med kun en kendt iagttagelse er Burloburti Bubu, en busktornskade fra Somalia, Sinkiangnatravn fra Kina, Hvidbrystet Tinkerfugl fra DDR Congo og Rødhavssvale fra Sudan.

For Head er natravne og deres slægtninge oliefugle og pouter de mest fascinerende af samtlige ca. 200 fuglefamilier. I bogen forklarer han baggrunden for sin passion for denne gruppe natjægere. Alle, der har forsøgt at indfange disse 'spøgelse' i projektørlyset en bælgemørk tropenat eller vores egen Natravn i tussmørket en junaften i en plantage, kender til spændingen og begejstringen, når det lykkes at høre, og helst også se, den siddende eller jagende fugl med det store gab. Head omtaler overtroen om 'gedemalkeren', Caprimulgus, der om natten siges at suge mælk fra gedens yver, og de indfødte i Venezuela, der tror, at Oliefuglens kald kommer fra omskabte forpinte forfædre. Teksten kommer i det hele taget vidt omkring. Vi læser om Darwin, om den nulevende engelske fysiolog og neodarwinist Richard Dawkins, om glæder og farer ved at se på fugle i smukke, uvejsomme biotoper, om Etiopiens pragtfulde og barske natur, om problemerne ved at inddele fugle i arter og racer, om betydningen af diversitet og om begejstringen, når en art, vi troede uddød, pludselig bliver genfundet som for eksempel Madagaskar Hvidøjet And.

Head skriver godt og passioneret. Han er dog rigelig begejstret for metaforer som "The East African air whooshed up like water" og om Etiopiens natur "all was curved like muscles and fruit" eller om Broget Krages jizz "like evolutionary parts, remainders of the bones and fossils scattered along the Rift Valley." Han er metaforenes Messi. Og hvad nu med Solalanatraven? Genfinder de den? Det mener de, de gør. I projektørlyset mens de sidder i bilen. De bestemmer den oven i købet til en han, hvordan det så ellers kan lade sig gøre. Senere forsøger de at fange den i et myggenet, de ser den igen, men ikke i nettet. Hvorfor de ikke har medbragt spejlnet, forstår jeg ikke. Næste dag drager de hjem. Hvorfor de ikke gør flere fangstforsøg, forstår jeg heller ikke. Nager en lille usikkerhed om, hvad fotos, vingemål og en DNA-analyse vil betyde for bestemmelsen? Men vi har de fire mænds beskrivelse af den flyvende og siddende fugl, og det rækker vel. Hvordan bestemmes fuglen, hvis man

skulle få lyst til at drage til Nechisar? Elementært. Vingerne er store og afrundede, og det sikreste kendetegn er, at de store hvide vingefelter er placeret tættere på armsvingfjerene end på nogen anden Natravn.

Solalanatravn figurerer ikke i Handbook of The Birds of the World, bind 5, fra 1999, men er med i forlagets (Lynx) illustrerede checkliste for ikke-spurvefugle fra 2014. Den er også medtaget i de to natravneomgøgrafier fra henholdsvis 1998 (Cleere & Nurney) og 2010 (Cleere). Bogen er for norder – som de fire 'natteravnne'.

Hans Harrestrup Andersen

Bird Families of the World

David W. Winkler, Shawn M. Billerman & Irby J. Lovette. 599 sider, illustrationer, fotos og udbredelseskort, indb. Lynx Editions, Barcelona, 2015. ISBN 978-84-941892-0-3. Pris £ 73,99.

I DOF's navnegruppes otte år gamle *Danske navne på alverdens fugle* opereres med 198 familier, heraf 18 med kun en art. *Bird Families of the World* (BFW) omhandler 243 familier i 36 ordener, heraf 35 familier med kun en art. To af disse, Hoatzin og Gøgelekrage, er endda placeret i deres egen orden. 50 % af familierne er endemiske. Også familiernes rækkefølge har ændret sig markant takket være den større sikkerhed for slægtskabsforholdene i takt med nye DNA-baserede resultater inklusive projekter med sekventering af hele genomer for samtlige ca. 10.000 fuglearter, et projekt også Zoologisk Museum i København medvirker til. Af de 243 familier i BFW er de 106 ikke-'sangfugle' (ordenen non-passeriformes), mens 137 tilhører passeriformes. En efterhånden ret velkendt konsekvens af fuglegruppernes nye rækkefølge er for eksempel placeringen af falke (Falconiformes) mellem Seriemæder, en sekretærfuglelignende sydamerikansk art, og papegøjer (Psittaciformes). Familierne med flest medlemmer er tyranfluesnapperer med 410 arter, tangarer og tangarfinker (377), papegøjer og kakaduer (374), kolibrer (363) og duer (351).

BFW indledes med begrundelser og regler for den nye taksonomi på 16 sider. Tre sidens vejledning til forståelse af systemets principper og to sider om navne på tre nye familier med Jon Fjeldså som førsteforfatter. Resten af bogen udgøres af gennemgang af de 243 familier, fra strudse til tangarer, en litteraturliste på 270 titler, hvoraf Jon Fjeldså figurerer i 29, samt fire sider med ordforklaringer. Ganske ejendommeligt omtales de såkaldte Tobiasikriterier for taksonomien, der anvendes i HBW's og BirdLife's *Illustrated Checklist of the Birds of the World* bind 1, ikke. Der er dog kun et år imellem udgivelserne endda på samme forlag. *Illustrated Checklist* er dog næppe nogen autoritativ kilde, da den er baseret på nogle få eksperter i modsætning til Howard & Mores fjerde udgave fra 2014 (*Complete Checklist of the Birds of the World*). Tobiasikriterierne er interessante, men i høj grad subjektive.

Gennemgangen af de enkelte familier i BFW indledes med en omtale af den orden, familierne tilhører, for skarverne eksempelvis ordenen Suliformes, der bl.a. rummer fregatfugle og suler. Så følger en beskrivelse, der karakteriserer familiens medlemmer, endvidere familiens habitat, føde, yngleforhold, trusler og relationer til nærtstående ordener og familier. Kapitlerne ledsages af farvefotos, farvetegninger af et medlem af hver af de enkelte subfamilier, udbredelseskort (5 x 6 cm – alt for små) og en illustration af størrelsen i relation til menneskekroppen eller, for de mindre arter, en menneskehånd, i stedet for angivelse af de eksakte mål. Teksterne fylder 1-2 sider, farve-

tegningerne 1-6 sider afhængig af antallet af subfamilier.

Hvem bør anskaffe bogen bortset fra enkelte taksonomifreaks? Mest dem, der gerne vil have et overblik over alle verdens fuglefamilier og de taksonomiske fremskridt, der er sket indtil nu. Dog må man formode, at et tilsvarende værk allerede om ganske få år vil adskille sig en hel del fra den nuværende udgave af BFW, der end ikke er en publikation, om hvis taksonomi der er konsensus blandt forskerne. Det er den slags, der gør emnet så spændende.

Hans Harrestrup Andersen

Nationalpark Vadehavet – Natur i verdensklasse

Jens Kristian Kjærgaard, Klaus Melbye, Jens Rosendal og John Frikke. 400 sider, talrige fotos, indb. Forlaget Vestenvind 2015. ISBN 978-78-994805-1-7. Pris kr. 499 i Naturbutikken.

Vadehavet er det største sammenhængende danske naturområde, og det område der helt klart bedst lever op til betegnelsen 'Nationalpark', så vi kan være bekendt at sammenligne det med de store forbilleder fra udlandet. Langs den jyske vestkyst findes mange store og for mange trækfugle vigtige områder med forskellige landskabelige karakterer. Men i Sydvestjylland bliver de til en kæmpelokalitet med en bredde på 8-30 km, der fortsætter ubrudt fra Varde Å 500 km mod syd og vest til Holland. Vadehavet er således langt det vigtigste danske område for trækkende vandfugle, og her er tidevandet den kraft, der leverer de flade men dynamiske landskaber og føde til de enorme mængder af fugle.

Jens Kristian Kjærgaard satte sig for at opleve Vadehavet med sin fotolinse for at formidle denne enestående natur med dens fugle og landskaber. Hans dogmeregler var, at det han har set, skulle kunne opleves af alle, så alle fotos er taget fra alfarvej, hvor alle har adgang.

Vadehavet er ikke noget nemt sted at arbejde som fotograf. Mange steder er toppen af et havdige det højeste, man kan komme, og det er sjældent nok til at få et overblik over de stor-låede landskabsformer, der er dannet af tidevand og sandflugt.

Men det lykkes for Kjærgaard at vise, hvorfor Vadehavet er i særklasse, særligt på de mange fantastiske fotos hvor fugleflokkene er med til at give dybde i landskaberne. Men der fokuseres også på mange fine landskabsdetaljer og helt ned på makrolinsniveau som en musling eller en sandormehob.

Der er lagt stor energi i at opsøge Vadehavet på alle tidspunkter af året og døgnet. Det er der ikke blot kommet en flot fotobog ud af, for de mange sider er krydret med inspirerende og informative tekster dels om en lang række lokaliteter, dels om mange af de karakteristiske fuglearter og naturtyper. Det er et smagfuldt og velkomponeret layout med mange enestående opslag. Teksten er leveret af Klaus Melbye, der har været naturvejleder i 25 år i Vadehavet, og som forstår at præsentere en kortfattet og informativ tekst uden at problematisere unødigt. Fotos og tekst supplerer hinanden godt, og flere digte af den lokale Jens Rosendal er med til at fremhæve de mange poetiske fotos. Bagerst i bogen er der blevet plads til 10 luftfotos taget af John Frikke, som er med til at vise nogle af de ellers skjulte landskabsformer, der åbenbares i fugleperspektiv.

Bogen er ikke en guide til Vadehavet, men selvom man synes, man har set det hele før, så er denne flotte bog en god inspiration til at tage ud og opleve naturen i Danmarks fornemste nationalpark.

Lars Maltha Rasmussen

The World of Birds

Jonathan Elphick. 608 sider, hardcover, flere end 1000 farve- og s/h-illustrationer. Natural History Museum, 2014. ISBN: 9780565092375. Pris £ 39,99 (NHBS).

Hvor ville verden dog være et fattigt sted uden fugle! Sådan kunne introduktionen lyde til dette digre værk, der mere end noget andet skal ses som en hyldest til den dyregruppe, der givetvis har fascineret mennesket mest igennem tiden.

Set i lyset af de senere års landvindinger med DNA-analyser, der vedvarende forfines, og hvorved der konstant tegner sig et mere nuanceret og detaljeret billede af fuglenes udviklings-

Foto fra bogen om Nationalpark Vadehavet.

historie, er det farligt at lave et sådant værk. Men jeg skal hilse og sige, at det er lykkedes forfatteren ganske godt.

Værket, der prætenderer at beskrive samtlige familier af fugle, der lever i dag, åbner med et første kapitel om tidlige fugle. Dette er i sig selv lidt af et dristigt træk og en bedrift, som de fleste palæontologer ellers ville afholde sig fra. Men måske vidner det lidt om forfatterens store viden på feltet. Bogens forfatter er nemlig ingen ringere end Jonathan Elphick, der har 45 års erfaring med udgivelser af en lang række bøger om fugle og naturhistorie, og dette værk kunne meget vel være Elphicks magnus opus. *The World of Birds* er i sandhed i den tunge ende, både hvad angår vægt, men så sandelig også indhold.

Over 608 sider dækker den samtlige af de næsten 200 familier, man kender til i dag, og indeholder dybdegående kapitler omhandlende alle aspekter af fuglenes liv, inklusiv emner som anatomi og fysiologi, føde, migration, adfærd og forplantning, habitater samt naturbevarelse. Inklusiv ordliste, referencer og to appendikser er der lagt op til mange timers fordybelse – og forkælelse. Bogen er derfor, i min optik, mere henvendt til et vidende publikum, der ønsker en mere omfattende introduktion til fuglenes verden. Og det hele endda til en pris på kun ca. 40 pund.

De mere end 1000 smukke fotografier, taget af David Tipling, hvoraf flere specielt til dette værk, pryder bogen hele vejen igennem, og med sit indbydende udseende er det meget tænkeligt, at selv den mest uindviede vil synes om at blade igennem værket. Bogen vil klæde ethvert sofaborde eller bær indtage en fremtrædende plads på hylden med fuglebøger.

Jakob Walløe Hansen

Fugl

Malene Linell Ipsen (red.). 151 sider, indb., mange illustrationer. Udgivet af Johannes Larsen Museet 2016. ISBN: 978-87-92620-56-9. Pris: 199 kr.

Som vel de fleste DOF'ere ved, blev Fugleværnsfondens 50 års jubilæum i 2016 bl.a. markeret med en udstilling af 23 danske kunstners fugleskildringer på tre betydningsfulde museer og udstillingssteder. At Johs. Larsen Museet husede udstillingen ligger lige for, men den kom heldigvis også til Sophienholm i hovedstadsområdet og fortsætter til Vendsyssels Kunstmuseum i Hjørring (3. dec. 2016 - 26. marts 2017).

Kunstnerne er: Lars Abrahamsen, Ib Andersen, Falke Bang, Jens Bohr, Alfio Bonanno, Marco Brodde, Mogens Bøggild, Jens Overgaard Christensen, Vilhelm Th. Fischer, Jon Fjeldså, Jens Gregersen, Sven Havsteen-Mikkelsen, Lars Jonsson, Ole Kielberg, Michael Kvium, Knud Kyhn, Johannes Larsen, Harald Leth, Hugo Liisberg, John Olsen, Leif Rydeng, Ulrik Stenshøj og Carl Christian Tofte.

Bogen er blevet til i forbindelse med udstillingen, men den kan let stå alene med et fint overblik over de mange kunstnere, for hvem fuglene har spillet en vigtig rolle som motiv. Blandt forfatterne er der selvfølgelig kunsthistorikere og museumsfolk, men Fugleværnsfondens medarbejdere og nogle af kunstnerne er også med som forfatterne. Det er selvfølgelig en bog med billeder, men der er også mange læseværdige artikler.

De 23 kunstnere spænder fra naturhistoriske illustratører over meget fuglekyndige kunstnere til de ret få kunstmalere i snævrere forstand, der har taget fuglene op som malerisk motiv. Det sidste gælder Harald Leth. Lars Abrahamsen og jeg selv skrev for nu mange år siden en artikel om ham til *Fugle* og fik via hans søn adgang til at affotografere nogle af Leths billeder. Eyvind Leth fortalte os i den forbindelse, at hans far helst ikke ville skildres som 'fuglemaler' i artiklen, dvs. Leth anså sig ikke som fugle-specialist, men som en 'fri' kunstner, der blot ofte brugte fuglene som motiv. En anden fremtrædende udstiller er Michael Kvium, der har skabt billedet på omslaget af en spredt krageflok på rød baggrund. Jeg vidste, at Kvium udover sine tit groteske menneskeskildringer havde malet får og birketræer, men fuglemotiverne her er nye for mig.

Johannes Larsen, som står for lidt under 1/3 af bogens illustrationer, var jo mest 'fri' kunstner med fugle som vigtigste motiv, men udførte et væsentligt illustrationsarbejde for Lehn Schiøler (de to vandfuglebind af hans værk-torso på tre om Danmarks fugle) og illustrerede i øvrigt mange bøger og artikler med sine tegninger og grafik. Som 'naturalist artist' er svenskeren Lars Jonsson med og ligeledes hjemlige, fremragende fuglekunstnere som Carl Chr. Tofte, Jens Overgaard Christensen og Jens Gregersen. Et fint træk i bogen er i øvrigt illustrationer over et helt opslag af ret mange af kunstnerne. Udvalget af kunstnere i en udstilling og bog som *Fugl* kan altid diskuteres, men man kommer godt omkring med de 23, der er med.

Et navneindeks til bogen ville have været en hjælp, men her må man nøjes med de sidste sider med korte biografier af de omtalte kunstnere.

Claus Helweg Ovesen

Michael Kviums krageflok på rød baggrund.